

אזרחות, 2 יח"ל, 034114

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על חוזר המפמ"ר לאזרחות לשנת תשע"ב [על פי תכנית הלימודים באזרחות בחטיבה העליונה לבתי ספר יהודיים (כלליים ודתיים), ערביים ודרוזיים, מהדורה מעודכנת, ירושלים ה'תשס"ב] ועל פריטים חדשים שנוספו בשנת תשע"א.

שים לב: פירוט הנושאים אינו כולל הפניות לספרי הלימוד המאושרים, אלא לנושאים בלבד. **יש להשלים תכנים שאינם מופיעים או אינם מעודכנים בספרי הלימוד, על פי תכנית הלימודים.**

- א. הכרזת העצמאות
 - כולל תוספת: תכנית החלוקה
- ב. מדינת ישראל כמדינה יהודית
 2. מהי מדינה, לאומיות ומדינות לאום
 3. מאפייניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית: חוקים וסמלים
 - כולל תוספת: המנון המדינה
 4. מעמדם של המיעוטים הלאומיים והדתיים בישראל
- ג. מהי דמוקרטיה? ערכים, עקרונות ומאפיינים של המשטר הדמוקרטי
 1. ערכי יסוד של הדמוקרטיה – חירות ושוויון, הרעיון הדמוקרטי (כולל: המובנים המהותי והפורמלי של הדמוקרטיה)
 2. גישות כלכליות-חברתיות (ליברלית וסוציאל-דמוקרטית) (כולל: עדכון והשלמה – מדריך למורה: גישות חברתיות-כלכליות בדמוקרטיה)
 3. עקרון שלטון העם (כולל סוגי דמוקרטיה: ישירה ועקיפה, שיטות ממשל: פרלמנטרית ונשיאותית)
 4. עקרון הכרעת הרוב
 5. סובלנות, פלורליזם והסכמיות
 6. זכויות האדם והאזרח
 - זכויות פוליטיות
 - זכויות טבעיות/בסיסיות
 - זכויות חברתיות (כולל: עדכון והשלמה – מדריך למורה: זכויות חברתיות)
 7. חובות האזרח
 8. עקרון הגבלת השלטון
 9. בחירות דמוקרטיות
 11. חוקה
 13. עקרון שלטון החוק (כולל: המובן הפורמלי והמהותי של שלטון החוק)
- ד. המשטר במדינת ישראל
 1. יסודות חוקתיים בישראל
 - מעמדה של הכרזת העצמאות
 - חוקי יסוד
 - המהפכה החוקתית והוויכוח לגביה
 2. הרשות המחוקקת:
 - תפקידי הכנסת
 - חסינות חברי הכנסת
 3. הרשות המבצעת:
 - הדרג הנבחר מול הדרג המנהלי / הבירוקרטיה הממשלתית
 - היועץ המשפטי לממשלה

4. הרשות השופטת:

— מערכת המשפט בישראל: סוגי משפט, מבנה, בג"ץ

5. הגדרת המושג: שסע

אשכול א' (לבתי הספר העבריים)

1. השקפות וגישות לאופייה של מדינת ישראל

4. השסע הדתי

כולל: גורמים ודרכי ביטוי לשסע הדתי בישראל ודרכי התמודדות עמו

אשכול ב' (לבתי הספר הערביים והדרוזיים)

1. שלטון מקומי בישראל

4. תקשורת ופוליטיקה בישראל (כולל: כלי התקשורת כמימוש חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת,

תפקידי כלי התקשורת במדינה דמוקרטית, התקשורת כמעצבת סדר יום ודעת קהל,

השפעת התקשורת על המערכת הפוליטית ועל הבחירות).

מבנה הבחינה

פרק ראשון – אירועים (14 נקודות)

יש לענות על שאלה אחת מבין שתיים (אירוע שיש בו שני צדדים).

פרק שני – שאלות ידע (40 נקודות)

יש לענות על ארבע שאלות מבין שבע שאלות:

על שלוש מבין חמש שאלות (שאלות ידע פשוטות) – לכל שאלה 9 נקודות,

ועל אחת מבין שתי שאלות (שאלות ידע מורכבות) – 13 נקודות.

פרק שלישי – טקסט (24 נקודות)

בפרק זה מובאים שני קטעים. הנבחן יענה בק על שאלות הקשורות לקטע העוסק באשכול הנושאים שלמד.

יש לענות על שתיים מבין שלוש שאלות – לכל שאלה 12 נקודות.

פרק רביעי – אירועים (22 נקודות)

יש לענות על שתי שאלות מבין ארבע שאלות – לכל שאלה 11 נקודות.

לתשומת לב:

נושאים אלו לא ייכללו בבחינה:

— מאפייני זהות

— מאפייני מדינת ישראל כמדינה יהודית: מוסדות

— האמנה החברתית

— תוספת לימודית: מדינת רווחה

— משאל עם

— זכויות קבוצה / מיעוטים

— הפרדת רשויות

— אמצעי פיקוח וביקורת (מוסדיים / פורמליים, וחץ-מוסדיים / בלתי-פורמליים)

— סוגי עבריינות

— פקודה בלתי חוקית בעליל

— זכות הדמוקרטיה להגן על עצמה והתמודדותה עם מצבי חירום – גבולות בדמוקרטיה

— למה דמוקרטיה – השוואה בין משטרים דמוקרטיים ללא דמוקרטיים

—	שבות ואזרחות בישראל
—	תוספת לימודית: <u>חוק השבות</u>
—	הוויכוח על כינון החוקה בישראל
—	תהליך החקיקה
—	תהליך כינון הממשלה
—	ממשלה קואליציונית
—	סמכויות הממשלה ותפקידה
—	אחריות ממשלתית ומיניסטר־אלי
—	מקורות המשפט בישראל
—	אי־תלותה של הרשות השופטת
—	דרכי מינוי השופטים
—	חקיקה שיפוטית
—	ישראל — חברה רבת־שסעים (מבוא כללי בנוגע לפלורליזם חברתי בישראל)
—	השסע הלאומי
—	מדריך למורה: <u>הדרוזים בישראל</u>
—	מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות
—	מדריך למורה: <u>העם היהודי</u>
—	הסטטוס־קוו
—	קבוצות וזרמים ביהדות
—	זכויות האדם וזכויות המיעוט בישראל
—	מפלגות בישראל
—	מדריך למורה: <u>המפלגות בישראל</u>
—	תקשורת ציבורית
—	מידת העצמאות ומגבלות על כלי התקשורת

אזרחות, 2 יח"ל, 034204**שאלון מורחב****שים לב!**

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על חוזר המפמ"ר לאזרחות לשנת תשע"ב [על פי תכנית הלימודים באזרחות בחטיבה העליונה לבתי ספר יהודיים (כלליים ודתיים), ערביים ודרוזיים, מהדורה מעודכנת, ירושלים ה'תשס"ב] ועל פריטים חדשים שנוספו בשנת תשע"א.

שים לב: פירוט הנושאים אינו כולל הפניות לספרי הלימוד המאושרים, אלא לנושאים בלבד. **יש להשלים תכנים שאינם מופיעים או אינם מעודכנים בספרי הלימוד, על פי תכנית הלימודים.**

א. הכרזת העצמאות

כולל תוספת: תכנית החלוקה

ב. מדינת ישראל כמדינה יהודית

2. מהי מדינה, לאומיות ומדינות לאום

3. מאפייניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית: חוקים וסמלים

כולל תוספת: המנון המדינה

4. מעמדם של המיעוטים הלאומיים והדתיים בישראל

ג. מהי דמוקרטיה? ערכים, עקרונות ומאפיינים של המשטר הדמוקרטי

1. ערכי יסוד של הדמוקרטיה — חירות ושוויון, הרעיון הדמוקרטי (כולל: המובנים המהותי והפורמלי של הדמוקרטיה)

2. גישות כלכליות-חברתיות (כולל: עדכון והשלמה — מדריך למורה: גישות חברתיות-כלכליות בדמוקרטיה)

3. עקרון שלטון העם (כולל סוגי דמוקרטיה: ישירה ועקיפה, שיטות ממשל: פרלמנטרית ונשיאותית)

4. עקרון הכרעת הרוב

5. סובלנות, פלורליזם והסכמיות

6. זכויות האדם והאזרח

— זכויות פוליטיות

— זכויות טבעיות/בסיסיות

— זכויות חברתיות (כולל: עדכון והשלמה — מדריך למורה: זכויות חברתיות)

7. חובות האזרח

8. עקרון הגבלת השלטון

9. בחירות דמוקרטיות

10. הפרדת הרשויות

11. חוקה

13. עקרון שלטון החוק (כולל: המובן הפורמלי והמהותי של שלטון החוק)

ד. המשטר במדינת ישראל

1. יסודות חוקתיים בישראל

— מעמדה של הכרזת העצמאות

— חוקי יסוד

— המהפכה החוקתית והוויכוח לגביה

2. הרשות המחוקקת:

— תפקידי הכנסת

— חסינות חברי הכנסת

3. הרשות המבצעת:

— הדרג הנבחר מול הדרג המנהלי / הבירוקרטיה הממשלתית

— היועץ המשפטי לממשלה

שים לב: ראה המשך בעמוד הבא.

4. הרשות השופטת:
 — מערכת המשפט בישראל: סוגי משפט, מבנה, בג"ץ
 5. הגדרת המושג: שסע
 6. הפרדת רשויות בישראל:
 — יחסי גומלין בין הרשויות (כולל עירוב סמכויות בין רשויות השלטון בישראל)
 8. מוסד הנשיאות בישראל
 — תפקיד הנשיא וסמכויותיו
 — סמכות החנינה
 — חסינות הנשיא
 10. התרבות הפוליטית בישראל

אשכול א' (לבתי הספר העבריים)

1. השקפות וגישות לאופייה של מדינת ישראל
 4. השסע הדתי
 (כולל: גורמים ודרכי ביטוי לשסע הדתי בישראל ודרכי התמודדות עמו)

אשכול ב' (לבתי הספר הערביים והדרוזיים)

1. שלטון מקומי בישראל
 4. תקשורת ופוליטיקה בישראל (כולל: כלי התקשורת כמימוש חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, תפקידי כלי התקשורת במדינה דמוקרטית, התקשורת כמעצבת סדר יום ודעת קהל, השפעת התקשורת על המערכת הפוליטית ועל הבחירות)

מבנה הבחינה

- פרק ראשון – אירועים (14 נקודות)
 יש לענות על שאלה אחת מבין שתיים (אירוע שיש בו שני צדדים).
פרק שני – שאלות ידע (40 נקודות)
 יש לענות על ארבע שאלות מבין שבע שאלות:
 על שלוש מבין חמש שאלות (שאלות ידע פשוטות) – לכל שאלה 9 נקודות,
 ועל אחת מבין שתי שאלות (שאלות ידע מורכבות) – 13 נקודות.
פרק שלישי – טקסט (24 נקודות)
 בפרק זה מובאים שני קטעים. הנבחן יענה רק על שאלות הקשורות לקטע העוסק באשכול הנושאים שלמד.
 יש לענות על שתיים מבין שלוש שאלות – לכל שאלה 12 נקודות.
פרק רביעי – אירועים (22 נקודות)
 יש לענות על שתי שאלות מבין ארבע שאלות – לכל שאלה 11 נקודות.

לתשומת לב:

- נושאים אלו לא ייכללו בבחינה:
 — מאפייני זהות
 — מאפייני מדינת ישראל כמדינה יהודית: מוסדות
 — האמנה החברתית

- תוספת לימודית: מדינת רווחה
- משאל עם
- זכויות קבוצה / מיעוטים
- אמצעי פיקוח וביקורת (מוסדיים / פורמליים, וחץ-מוסדיים / בלתי-פורמליים)
- סוגי עבריינות
- פקודה בלתי חוקית בעליל
- זכות הדמוקרטיה להגן על עצמה והתמודדותה עם מצבי חירום — גבולות בדמוקרטיה
- למה דמוקרטיה — השוואה בין משטרים דמוקרטיים ללא דמוקרטיים
- שבות ואזרחות בישראל
- תוספת לימודית: חוק השבות
- הוויכוח על כינון החוקה בישראל
- תהליך החקיקה
- תהליך כינון הממשלה
- ממשלה קואליציונית
- סמכויות הממשלה ותפקידיה
- אחריות ממשלתית ומיניסטריאלית
- מקורות המשפט בישראל
- אי-תלותה של הרשות השופטת
- דרכי מינוי השופטים
- חקיקה שיפוטית
- פיקוח וביקורת על רשויות השלטון בישראל
- בחירות בישראל
- ישראל — חברה רבת-שסעים (מבוא כללי בנוגע לפלורליזם חברתי בישראל, שסעים צולבים וחופפים)
- השסע הלאומי
- מדריך למורה: הדרוזים בישראל
- מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות
- מדריך למורה: העם היהודי
- הסטטוס-קוו
- קבוצות זרמים ביהדות
- זכויות האדם וזכויות המיעוט בישראל
- מפלגות בישראל
- מדריך למורה: המפלגות בישראל
- תקשורת ציבורית
- מידת העצמאות ומגבלות על כלי התקשורת

אזרחות, לעולים חדשים, 2 יח"ל, 034202

שים לב!

השאלות במבחן יחוברו מהחומר המפורט להלן.

פירוט הנושאים מבוסס על הספר **אזרחות – האתגר: פרקי אזרחות לחטיבה העליונה**, נ' נוה, הוצאת מט"ח, 2001, על פי פרקי הלימוד המחייבים באזרחות לעולים חדשים לשנה"ל תשע"ב.

- * **פרק ראשון:** הכרזת המדינה – הכרזת העצמאות (עמ' 7-16)
- * **פרק שני:** המדינה הדמוקרטית (עמ' 18-25)
- * **פרק שלישי:** חוקה וחוקי יסוד (עמ' 29-30)
- * **פרק רביעי:** העקרונות לקביעת האזרחות במדינת ישראל (עמ' 40-47)
- * **פרק חמישי:** מאפייניה של מדינת ישראל כמדינה יהודית (עמ' 52-59, 64-65)
- * **פרק שביעי:** שיטת הבחירות לכנסת בישראל (עמ' 77-79)
- * **פרק שמיני:** הרשות המחוקקת (עמ' 92-105)
- * **פרק תשיעי:** הרשות המבצעת (עמ' 107-115, לא כולל עמ' 113)
- * **פרק עשירי:** הרשות השופטת (עמ' 127-129)
- * **פרק אחד-עשר:** מנגנוני פיקוח וביקורת על השלטון (עמ' 142-143)

הערה: בעמודי הספר, המפורטים במיקוד ובתכנית הלימודים, יש ללמוד גם את החומר שבמסגרות.

מבנה השאלון

בשאלון שני פרקים.

פרק ראשון (64 נקודות) – בפרק זה שלוש שאלות. הנבחן נדרש לענות על שתיים מן השאלות.

פרק שני (36 נקודות) – בפרק זה חמש שאלות. הנבחן נדרש לענות על שלוש מן השאלות.

שים לב: הנבחן בשאלון זה רשאי להשתמש במילון עברי-לועזי ובמילון לועזי-עברי.